

Dawid Puć

Uniwersytet Wrocławski

DOI: 10.34616/23.19.027

Postępowanie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego

Proceedings in granting the enforcement clause for the legal successor

Abstract

This article deals with the issue of obtaining a claim clause for the benefit of a legal successor, both from a theoretical and practical point of view – in particular, when the source of the succession is the transfer of receivables.

Key words

legal successor, enforcement clause, enforcement title, clause procedure

Streszczenie

Artykuł niniejszy porusza problematykę uzyskiwania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego, zarówno z punktu widzenia teoretycznego, jak i praktycznego. W szczególności, gdy źródłem przedmiotowej sukcesji jest dokonany przelew wierzytelności.

Słowa kluczowe

następca prawny, klauzula wykonalności, tytuł wykonawczy, postępowanie klauzulowe

1. Wprowadzenie

Zróznicowane sytuacje prawne mogą rodzić potrzebę uzyskania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego wierzyciela. Ustawodawca – przewidując sytuację, w której uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem

tytułu przejdą na inną osobę – umożliwił nadanie przedmiotowej klauzuli wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

Następca prawny wierzyciela uprawniony jest do wnioskowania o nadanie klauzuli wykonalności na jego rzecz w ramach postępowania klauzulowego, które mimo braku wyodrębnienia w ustawie i uregulowania w ramach postępowania egzekucyjnego nie jest jednym z etapów postępowania egzekucyjnego, lecz je poprzedza, a tym samym stanowi samodzielne postępowanie, którego przeprowadzenie może dopiero umożliwić wszczęcie i przeprowadzenie właściwego postępowania egzekucyjnego¹.

2. Przepisy ogólne

W myśl art. 788 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego² (zwanej dalej k.p.c.), jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

Jak słusznie sygnalizował H. Pietrkowski, przepis art. 788 k.p.c. odnosi się do wszelkich wypadków następstwa prawnego zarówno pod tytułem ogólnym (sukcesji uniwersalnej), jak i pod tytułem szczególnym (sukcesji singularnej), i po stronie wierzyciela, i dłużnika, zależnych bądź niezależnych od woli stron³. Zgodnie z utrwalonym w doktrynie poglądem

¹ I. Gil [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Postępowanie cywilne. Studia prawnicze*, C.H. Beck, Warszawa 2013, s. 616 i n.

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1360).

³ H. Pietrkowski, *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2010, s. 599 i Z. Olech, M. Nowak, *Sukcesja uniwersalna w ramach łączenia się*

do katalogu przypadków uregulowanych w art. 788 k.p.c. możemy zaliczyć: przelew wierzytelności unormowany w art. 509 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny⁴ (zwanej dalej k.c.), śmierć wierzyciela lub dłużnika, wstąpienie w prawa wierzyciela (art. 518 k.c.), przejęcie długu (art. 519 k.c.), nabycie spadku na podstawie umowy ze spadkobiercą (art. 1051 i n. k.c.), utratę bytu prawnego przez wierzyciela lub dłużnika niebędącego osobą fizyczną i przejęcie jego majątku przez następcę prawnego oraz zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa objętego sporem (art. 192 pkt 3 k.p.c.)⁵.

Warto zaznaczyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uchwała SN z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 53/17) wyjaśniono już, że przepis ten pełni dwie funkcje procesowe – wykonawczą, polegającą na umożliwieniu aktualizacji podmiotowej tytułu wykonawczego, tak, by właściwy podmiot uprawniony mógł prowadzić egzekucję przeciwko podmiotowi rzeczywiście zobowiązanemu, oraz dowodową, poprzez ścisłe oznaczenie, jakie środki dowodowe i w jakiej formie sporządzone mogą stanowić podstawę ustalenia przez sąd, że doszło do sukcesji prawa lub obowiązku określonego w tytule egzekucyjnym, pozwalającej na nadanie klauzuli na rzecz lub przeciwko innej osobie niż określona w tytule. Dowody te (dokumenty urzędowe lub prywatne z podpisem poświadczonym urzędowo) powinny wykazać przed sądem zmianę podmiotową powstałą w wyniku przejścia praw lub obowiązków. Badanie przez sąd dokumentu obejmuje więc wyłącznie jego warstwę formalną oraz służy ustaleniu, czy dowodzi on zmiany podmiotowej w zobowiązaniu, nie może natomiast obejmować merytorycznej kontroli istnienia

spółek prawa handlowego a połączenie pozwanego z powodem w świetle kodeksu postępowania cywilnego, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 4, s. 39.

⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r., poz. 1025).

⁵ H. Pietrkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, t. IV, Legalis, Warszawa 2007, s. 95 i A. Marciniak, [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 506–1088*, t. II, Legalis, Warszawa 2006, s. 664.

i zakresu samego zobowiązania (roszczenia), które podlega weryfikacji w postępowaniu rozpoznawczym toczącym się na skutek powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.⁶

Mając powyższe na uwadze, za słuszne należy przyjąć twierdzenie, iż przedmiotem kognicji sądu w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 788 k.p.c. jest formalne badanie, czy na podstawie znajdujących się w aktach dokumentów można ustalić, że przejście uprawnień lub obowiązków faktycznie nastąpiło. Sąd nie rozstrzyga w tym postępowaniu ewentualnych sporów co do skutków zdarzeń, mających prowadzić do następstwa prawnego⁷.

Co istotne, szczególnie w aspekcie praktycznego wykorzystania powyżej wskazanego przepisu, ustawodawca dopuścił możliwość wielokrotnego wnioskowania o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego w odniesieniu do uzyskanego od wierzyciela pierwotnego tytułu wykonawczego. Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał (por. uchwała SN z dnia 28 października 2010 r., III CZP 65/10), że powaga rzeczy osądzonej jest wyłącznie atrybutem wyroków oraz postanowień co do istoty sprawy wydawanych w postępowaniu nieprocesowym, a jak już wcześniej wspomniano, w postępowaniu klauzulowym, mimo samodzielnego i autonomicznego charakteru oraz mimo badania w niektórych wypadkach także kwestii materialnoprawnych, nie dochodzi do merytorycznego rozpoznania sprawy, a tym samym do jej osądzenia w rozumieniu art. 199 § 1 k.p.c.⁸

Niemniej, należy dodać, że możliwość wielokrotnego wnioskowania jest szczególnie atrakcyjna pod względem ekonomiki procesowej. Następca prawny wierzyciela pierwotnego, kierując wniosek o nadanie

⁶ Uchwała SN z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 53/17.

⁷ M. Romańska, O. Leśniak, *Komentarz do przepisów art. 758–1088 KPC regulujących postępowanie egzekucyjne*, [w:] M. Romańska, O. Leśniak, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, wyd. 3, Legalis, Warszawa 2016.

⁸ H. Pietrzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2012, s. 793 i n.

klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego, ponosi niewielkie ryzyko zarówno ekonomiczne, jak i procesowe.

3. Przebieg postępowania

Złożenie wniosku przez następcę prawnego co do zasady inicjuje postępowanie klauzulowe. Interpretowanie postępowania klauzulowego jako postępowania autonomicznego tworzy możliwość stosowania unormowań art. 13 § 2 k.p.c. w kwestiach inaczej nieuregulowanych. Przedmiotowy wniosek o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego nowy wierzyciel zobowiązany jest złożyć zgodnie z właściwością funkcjonalną danego sądu. Przytoczyć tutaj należy pogląd M. Lewandowskiego (wyrażony w glosie do uchwały SN z dnia 31 marca 2004 r., III CZP 110/03)⁹, który uznał, iż na podstawie wykładni językowej art. 781 k.p.c. kwestia właściwości sądu w postępowaniu klauzulowym została uregulowana wyczerpująco, a skoro właściwość uregulowana jest jako właściwość funkcjonalna danego sądu, to ma ona charakter właściwości wyłącznej. Ponadto nie ulega wątpliwości, iż złożone przez wnioskodawcę pismo stanowiące wniosek powinno spełniać wszelkie warunki zawarte w art. 126 i n. k.p.c., wraz z uwzględnieniem wcześniej powołanego art. 13 § 2 k.p.c..

Zasadą jest rozpoznawanie przez sądy spraw egzekucyjnych na posiedzeniu niejawnym. Sąd wyznacza rozprawę tylko wówczas, gdy zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo też wysłuchania stron lub innych osób przed wydaniem orzeczenia¹⁰. Przypomnieć należy, że zakres kognicji sądu w postępowaniu klauzulowym jest ograniczony. Przepisy szczególne, w tym m.in. art. 788 k.p.c., zobowiązują sąd do zbadania

⁹ M. Lewandowski, *Glosa do uchwały SN z 31.3.2004 r., III CZP 110/03*, „Prawo Bankowe” 2004, nr 7–8, s. 60.

¹⁰ I. Gil [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 22, Beck Online Komentarze, Warszawa 2018.

osnowy przedłożonych wraz z wnioskiem dokumentów urzędowych lub prywatnych z podpisem urzędowo poświadczonym. Celem przeprowadzenia tego badania jest ustalenie, czy na podstawie udostępnionej dokumentacji można ustalić przejście uprawnień i obowiązków; niemniej wykluczone jest badanie merytoryczne treści tytułu egzekucyjnego. Ustawodawca nie przewiduje również możliwości podważania istnienia uprawnienia wierzyciela lub obowiązków dłużnika w toku przedmiotowego postępowania prowadzonego w trybie art. 788 k.p.c., natomiast za skuteczny sposób kwestionowania uprawnienia należy uznać wniesienie powództwa z art. 840 k.p.c.

Wykładnia literalna art. 781¹ k.p.c. nie powinna budzić większych wątpliwości: sąd wniosek o nadanie klauzuli wykonalności rozpoznaje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia. Oczywiście jest to termin instrukcyjny, a za jego niezachowanie ustawodawca nie przewiduje żadnych sankcji. W praktyce realizacja tego terminu jest w wielu przypadkach niemożliwa. Polskie sądy borykają się bowiem ze sporymi brakami kadrowymi oraz wysoką fluktuacją personelu, w związku z czym „niezwłoczne” rozpoznanie niejednokrotnie następuje po upływie kilku miesięcy od dnia doręczenia wniosku o nadanie klauzuli na rzecz nowego wierzyciela.

Zgodnie z art. 47 k.p.c. sąd nadaje klauzulę w składzie jednego sędziego zawodowego. Nadanie klauzuli wykonalności następuje przez wydanie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności. Takie postanowienie doręczane jest wyłącznie wierzycielowi, co w praktyce budzi sporo kontrowersji (zazwyczaj) po stronie dłużnika, który o treści postanowienia dowiaduje się z chwilą otrzymania zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Taka regulacja prawna ma na celu zaskoczenie dłużnika¹¹, a doręczenie postanowienia niewątpliwie uniemożliwiłoby jego realizację. Takie doręczenie postanowień byłoby niezgodne z celem postępowania

¹¹ H. Pietrkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2006, s. 110.

i dawałoby dłużnikowi możliwość ukrycia z majątku jeszcze przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego.

4. Skuteczne wykazanie przejścia uprawnień

Zgodnie z wiodącą linią orzecniczą nadanie klauzuli wykonalności w trybie art. 788 k.p.c. wymaga od obecnego wierzyciela przedłożenia dokumentacji, która w sposób dostateczny i niebudzący wątpliwości sądu, wykaże owo przejście prawa lub obowiązku na jego rzecz. Co do zasady sukcesję prawną powinien odzwierciedlać dokument, z którego treści wprost wynika takie przejście, albo który odzwierciedla przejście z mocy samego prawa (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 8 maja 2014 r., I ACz 440/14, LEX nr 1466699). Bezsprzecznie w orzecznictwie uznaje się, że dokumentem takim może być dokument prywatny w postaci umowy sprzedaży wierzytelności, na mocy której na rzecz cedenta przechodzą wierzytelności przysługujące dotychczas cesjonariuszowi, które winny być szczegółowo oznaczone w sposób umożliwiający ich indywidualizację (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2014 r., I ACz 436/14, LEX nr 1466698). Dodatkowo w świetle art. 129 § 2 k.p.c. przedłożenie kserokopii przedmiotowej umowy poświadczonej za zgodność z oryginałem przez radcę prawnego należy uznać za wystarczające, w sytuacji gdy dokument źródłowy stanowiący ową umowę sprzedaży wierzytelności sporządzony został w formie dokumentu prywatnego z podpisami notarialnie poświadczonymi. (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30 sierpnia 2013 r., I ACz 973/13, LEX nr 1363357).

Mimo pozornie formalnego charakteru postępowania klauzulowego w trybie art. 788 k.p.c. i jego ograniczenia do analizy treści i formy dokumentacji przedłożonej przez wnioskodawcę na uwadze należy mieć fakt, że kwestia wykazania w sposób skuteczny przejścia uprawnień bywa

szczególnie problematyczna. Zgodnie bowiem z zasadą swobody umów uregulowaną w art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Tworzy to okoliczność, w której mimo faktycznego dokonania przedmiotowej umowy cesji wierzytelności, a w jej następstwie przelania zawartych w umowie wierzytelności na rzecz następcy prawnego wierzyciela, nowy wierzyciel nie będzie mógł w sposób skuteczny dokonać „przebicia” przedmiotowej klauzuli wykonalności. Sytuacja taka może mieć miejsce m.in. w przypadku, gdy strony w sposób niedbały sporządziły przedmiotową umowę cesji, nie zawarły koniecznych z punktu widzenia sądu postanowień szczególnych, w sposób wadliwy bądź nieczytelny sporządziły załączniki, bądź w inny możliwy sposób budzą wątpliwości sądu co do autentyczności i skuteczności dokonanej cesji. Analizując postanowienia wydawane przez sądy rejonowe w obrębie całego kraju, można zauważyć, że interpretacja i ocena dowodowa tej samej dokumentacji może być diametralnie różna.

Kwestią problematyczną z punktu widzenia cedenta i cesjonariusza jest dostosowanie brzmienia umowy do wymogów stawianych przez widocznie kształtujące się kierunki interpretacyjne w poszczególnych apelacjach sądowych. Nie sposób przecież wymagać, aby strony dokonywały masowej cesji pakietów wierzytelności indywidualnie dla każdej sprawy, a do konkluzji takiej dojść można analizując treść niektórych postanowień o oddaleniu wniosku o nadanie klauzuli wykonalności z zaznaczeniem przejścia uprawnień. Zdarza się bowiem, że z uwagi zarówno na względy celowościowe, jak i względy racjonalności rozszerza się zakres kognicji sądu. Mimo braku takiego obowiązku dokonuje się w sposób dorozumiany pośredniej analizy merytorycznej przedłożonej dokumentacji, która nie ogranicza się wyłącznie do analizy pod względem formalnym. Najwięcej wątpliwości budzi kwestia wartości dowodowej poświadczonego odpisu dokumentu. W orzecznictwie

w sprawach z trybu art. 788 k.p.c. zwykle odsyła się w omawianym tu zakresie do regulacji ogólnej, czyli do art. 244 k.p.c.¹² Nakazuje się przy tym ścisłą wykładnię w zakresie wykorzystania dowodów, a tym samym zaznacza niedopuszczalność wykazania tego przejścia innymi dowodami niż wskazane wyraźnie w tym przepisie¹³. Regulacja taka ma bowiem uwzględniać interes dłużnika oraz zapobiegać prowadzeniu rozbudowanego postępowania dowodowego i przekształcaniu postępowania klauzulowego w postępowanie rozpoznawcze¹⁴. Podpisu urzędowo poświadczony rodzi wątpliwości interpretacyjne również po stronie doktryny; stanowi on złożony problem, ustawodawca nie uregulował bowiem, kiedy poświadczenie ma urzędowy charakter. Za poświadczenie o urzędowym charakterze należy uznać wszystkie poświadczenia, które ustawodawca wyraźnie za takie uznaje. W obrocie cywilnoprawnym najczęściej spotykanym poświadczeniem o urzędowym charakterze będzie poświadczenie podpisu dokonane przez notariusza w trybie art. 98 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie¹⁵, a także poświadczenie dokonane przez polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny (art. 1138 k.p.c.)¹⁶.

¹² E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich CIPF, Warszawa 1972, s. 145; podobnie H. Pietrkowski, *Kodeks postępowania cywilnego...*, 2006, s. 92; Z. Szczurek, *Zmiana stron w postępowaniu egzekucyjnym*, „Przegląd Egzekucji Sądowej” 1994, nr 9, s. 29; *idem*, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Currenda, Sopot 2005, s. 291–292.

¹³ W. Siedlecki, [w:] Z. Resich, W. Siedlecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975, s. 1122; także A. Marciniak, *op. cit.*, s. 668.

¹⁴ M. Muliński, *Uwzględnienie następstwa prawnego w postępowaniu klauzulowym*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2004, nr 1–2, s. 25; *idem*, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 196–197; A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2005, s. 130.

¹⁵ Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2017 r., poz. 2291).

¹⁶ F. Zedler, *Glosa do uchwały SN z 9 sierpnia 1993 r., III CZP 116/93*, LexPolonica nr 296014, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1994.

5. Udział referendarza sądowego w postępowaniu klauzulowym

Przedstawiciele doktryny i nauki niejednokrotnie podnosili, iż sądowy wymiar sprawiedliwości przed wszystkim nie oznacza, że wszystkie sprawy dotyczące sytuacji prawnej jednostki muszą być rozstrzygane wyłącznie przez sądy, w tym sądy państwowe¹⁷. Racjonalny ustawodawca, działając w celu odciążenia sędziów od natłoku obowiązków i mając na uwadze efektywne działanie wymiaru sprawiedliwości oraz obniżenie kosztów obsługi przedmiotowych spraw, dopuścił możliwość przekazania części tych obowiązków na urzędników sądowych. Takim urzędnikiem sądowym z pewnością jest referendarz sądowy.

Co do zasady, wraz z szeregiem innych kompetencji przyznanych w ustawach szczególnych, referendarz sądowy uprawniony jest do nadawania klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym prawomocnym lub natychmiast wykonalnym oraz ugom sądowym zgodnie z brzmieniem art. 777 k.p.c. Warto dodać, że art. 781 § 1¹ wskazuje, że czynności w sprawach o nadanie klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1, może wykonywać referendarz sądowy. Niemniej z powyższego nie wynika, aby kompetencje referendarza w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności obejmowały wszystkie tytuły egzekucyjne. Przepisy szczególne dokonują wyłączenia części uprawnień referendarza sądowego. Jako przykład ograniczeń z pewnością należy wymienić sprawy w przedmiocie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności na zasadzie art. 787 k.p.c., art. 787¹ k.p.c., art. 778¹ k.p.c. Co jednak szczególnie istotne, w ramach postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego referendarz sądowy nie posiada kompetencji do nadawania przedmiotowej klauzuli wykonalności na rzecz obecnego wierzyciela. Pogląd ten

¹⁷ P. Gil [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum. Postępowanie cywilne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 1149 i n.

uzasadnić można brzmieniem literalnym art. 781 § 1² k.p.c., który stanowi, iż tytułowi egzekucyjnemu, o którym mowa w art. 783 § 4, klauzulę wykonalności w przypadkach określonych w art. 778¹, art. 787, art. 787¹, 788 oraz 789 k.p.c. nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika. Należy tu w pełni zgodzić się z poglądem przedstawionym w doktrynie, gdzie jako wskazówkę interpretacyjną rozumienia pojęcia właściwości ogólnej zgodnie z art. 27 i n. k.p.c. należy rozumieć nie tylko właściwość miejscową sądu, ale i na podstawie art. 16 i n. k.p.c. również i właściwość rzeczową.

Wydaje się, że głównym kryterium wyłączenia spod kompetencji referendarza sądowego wyżej wskazanych przypadków jest poziom skomplikowania tych spraw, których ocena wymaga szerszej wiedzy i doświadczenia zawodowego. Stąd też pozostały one w gestii sądu¹⁸. Niemniej w praktyce w większości przypadków postanowienia w ramach postępowania o nadaniu klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego w trybie art. 788 k.p.c., wydawane są przez oddelegowanych do tych czynności referendarzy sądowych. Taka praktyka w oparciu o obecne brzmienie przepisów jest niedopuszczalna. Jak już wcześniej wspomniano, kompetencje referendarza sądowego w przedmiotowych sprawach zostały wyłączone. Delegowanie tych kompetencji należy uznać za zbyt daleko idące i zanadto rozszerzające w sposób dorozumiany. Nie można zaprzeczyć, iż w obecnym ustawodawstwie trend zmierza w stronę coraz większego rozszerzaniu kompetencji i zakresu obowiązków referendarzy sądowych, co z pewnością ma na celu odciążenie wymiaru sprawiedliwości i przyspieszenie i tak powolnego już postępowania. Reasumując, warto rozważyć czy w ramach postulatów *de lege ferenda* nie uczynić przedmiotem dyskusji właściwego unormowania zadań delegowanych do referatu referendarzy sądowych. Obecny stan prawny nie daje bowiem jednoznacznej odpowiedzi, a stosowana przez sądy praktyka wskazuje,

¹⁸ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 9, Legalis, Warszawa 2017.

iż przychylają się one w stronę rozszerzenia zakresu kompetencji i obowiązków referendarzy sądowych.

6. Uwagi końcowe

Postępowanie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego jest szczególnie istotne z perspektywy podmiotów, które trudnią się obsługą prawną i windykacją na skalę masową, zwłaszcza wierzytelności uzyskanych w drodze cesji wierzytelności. Jak już wcześniej wspomniano, możliwość wielokrotnego wnioskowania jest szczególnie atrakcyjna pod względem ekonomiki procesowej. Następca prawny wierzyciela pierwotnego, kierując wniosek o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego, ponosi niewielkie ryzyko zarówno ekonomiczne, jak i procesowe. Niska stała opłata stosunkowa od wniosku oraz możliwość składania wniosków do momentu uzyskania oczekiwanego efektu w postaci nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego może zachęcać wierzycieli masowych do zmian strategii obsługi portfeli wierzytelności, a co za tym idzie – zwiększenia wpływu spraw do sądów prowadzonych w postępowaniu klauzulowym. Jak wynika z charakterystyki spraw prowadzonych w trybie art. 788 k.p.c., przy ich rozpatrywaniu, co do zasady, istotne są kwestie formalne – niemniej analizując przepisy szczególne, można dojść do konkluzji, iż w sprawach prowadzonych w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego istotna jest kontrola merytoryczna doświadczonego orzecznika. Warto jednak zastanowić się, czy w ramach postulatów *de lege ferenda* nie byłoby słuszne podjęcie dyskusji mającej na celu aktualizację obecnych przepisów. Zasadnym wydaje się, przy i tak obecnie powszechnie stosowanym w praktyce rozpatrywaniu spraw z trybu art. 788 k.p.c. przez referendarzy sądowych, wprowadzenie

przepisów szczególnych wprost wskazujących na posiadanie kompetencji do działania w tym zakresie.

Nie ulega wątpliwości, że olbrzymim wyzwaniem, mającym potencjalnie ogromny wpływ na ułatwienie cedowania wierzytelności, będzie szeroko rozumiana cyfryzacja. Co za tym idzie, ustawodawca powinien mieć na uwadze podjęcie prac legislacyjnych, które w sposób pełny odpowiadałyby potrzebom praktyki oraz w logiczny i spójny sposób uregulowały przedmiotową problematykę.

Bibliografia

Źródła

1. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1360).
2. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r., poz. 1025).
3. Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2017 r., poz. 2291).
4. Uchwała SN z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 53/17, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna” 2018, nr 7–8 (73).
5. Uchwała SN z dnia 28 października 2010 r., III CZP 65/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna” 2011, nr 3(27).
6. Postanowienie SA w Poznaniu z dnia 8 maja 2014 r., I ACz 440/14, LEX nr 1466699.
7. Postanowienie SA w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2014 r., I ACz 436/14, LEX nr 1466698.
8. Postanowienie SA w Poznaniu z dnia 30 sierpnia 2013 r., I ACz 973/13, LEX nr 1363357.

Literatura

1. Flaga-Gieruszyńska K. [w:] Zieliński A. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 9, Legalis, Warszawa 2017.

2. Gil I. [w:] Marszałkowska-Krześ E. (red.), *Postępowanie cywilne. Studia prawnicze*, C.H. Beck, Warszawa 2013.
3. Gil P. [w:] Marszałkowska-Krześ E. (red.), *Meritum Postępowanie cywilne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
4. Lewandowski M., Glosa do uchwały SN z dnia 31 marca 2004 r., III CZP 110/03, „Prawo Bankowe” 2004, nr 7–8, s. 60.
5. Marciniak A. [w:] Piasecki K. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 506–1088*, t. II, Legalis, Warszawa 2006.
6. Marciniak A. [w:] Piasecki K. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Legalis, Warszawa 2006.
7. Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2005.
8. Muliński M., *Uwzględnienie następstwa prawnego w postępowaniu klauzulowym*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2004, nr 1–2, s. 25.
9. Olech Z., Nowak M., *Sukcesja uniwersalna w ramach łączenia się spółek prawa handlowego a połączenie pozwanego z powodem w świetle kodeksu postępowania cywilnego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 4, s. 39.
10. Pietrkowski H., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, Legalis, Warszawa 2006.
11. Pietrkowski H., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, t. IV, Legalis, Warszawa 2007.
12. Pietrkowski H., *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2012.
13. Pietrkowski H., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2007.
14. Romańska M., Leśniak O., *Komentarz do przepisów art. 758–1088 KPC regulujących postępowanie egzekucyjne*, [w:] Romańska M., Leśniak O., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, wyd. 3, Legalis, Warszawa 2016.
15. Siedlecki W. [w:] Resich Z., Siedlecki W. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975.
16. Szczurek Z., *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Currenda, Sopot 2005.

17. Szczurek Z., *Zmiana stron w postępowaniu egzekucyjnym*, „Przegląd Egzekucji Sądowej” 1994, nr 9, s. 29.
18. Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich CIPF, Warszawa 1972.
19. Zedler F., Glosa do uchwały SN z 9 sierpnia 1993 r., III CZP 116/93, LexPolonica nr 296014, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1994, nr 9, poz. 169.

Internet

1. Gil I. [w]: Marszałkowska-Krześ E. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 22, Beck Online Komentarze, Warszawa 2018; <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrqgu3tamy> [dostęp 01.12.2018].

